

Ege’de Seyrüsefer

AB’nin Mülteciler ve Yunan Adaları Hakkında Bilmesi ve Söylemesi Gerekenler

Bir Siyaset Önerisi

04 Mayıs 2016

Rapor Özeti	2
Ege’de seyrüsefer hesabı	3
Gerçek durumu tespit için defne avcılığı	3
Yunan sığınma başvurularını incelemekle görevli Yunan yetkililer – Görünmez adamlar ...	6
Türkiye’de ne oluyor?	8
Görmeden yol almak	9
AB’nin Ege’deki duruma ilişkin haftalık raporlarının taslağı kolaylıkla iyileştirilebilir	11

Rapor Özeti

Bu çalışmamızın tek amacı, Midilli, Sakız ve diğer Yunan adalarında hâlihazırda neler yaşandığına dair yapılan raporlamaların daha kapsamlı olması yönünde AB kurumlarına çağrıda bulunmak. AB-Türkiye Anlaşması'nın uygulanmasına dair değerlendirme yapmak için hangi verilere ihtiyaç duyulduğu apaçık biliniyor. Bu verilerin haftalık güncellemeler ile sunulması gerekiyor. Söz konusu bilgilendirmelerin hâlâ yapılmaması AB kurumlarının durumdan yeteri kadar haberdâr olmadığını düşündürüyor. Neticede hem anlaşmanın umulduğu gibi uygulanmadığı ihtimâli gündeme geliyor hem de AB'nin Yunanistan'a destek misyonu, karanlıkta yol alan, teçhizatsız ve kaptansız, her an bir kayaya çarpma ihtimâli bulunan bir gemi gibi algılanıyor.

AB-Türkiye Anlaşması'nın uygulanmasına dair değerlendirme yapılması için gerekli temel veriler daha iyi sunulmalı. Şart olan aşağıda madde madde sıralanan verilerin her hafta güncellenerek yayınlanması:

1. Yunan adalarında bulunanların sayısı ve barınma merkezlerinin kapasitesi nedir?
2. Son ayda adalara her gün ulaşanların sayısı nedir?
3. Yunan adalarında
 - Kaç sığınma başvurusu yapıldı?
 - Kaç mülâkat gerçekleştirildi?
 - Kaç tane ilk derece kararı verildi?
 - Kaç itiraz yapıldı?
 - Kaç tane ikinci derece kararı verildi?
4. Her adada sığınma başvurularını incelemek ile görevli kişi ve tercüman sayısı nedir?
 - Yunan
 - Üye devletler/ASDO – uyuşma göre
5. Kaç tane itiraz kurulu var? Bunlar kimlerden oluşuyor ve nerede bulunuyor?
 - Yunan
 - Üye devletler/ASDO – uyuşma göre
6. Yunanistan'dan Türkiye'ye geri gönderilenlerin günlük olarak sayısı nedir?
 - Uyrak
 - Geri gönderme sebepleri
7. Türkiye'den kaç Suriyeli hangi AB ülkesine ne zaman yeniden yerleştirildi?

20 Mart'ta anlaşmanın yürürlüğe girmesi ile birlikte Yunan adalarına ulaşanların sayısında net bir düşüş olduğu doğru. Ancak bu, anlaşma hükümlerinin etkili bir şekilde uygulamasından dolayı gerçekleşmiş bir düşüş değil. İçinde bulunulan durumun devamıyla, eskiye dönüş ve başarısızlık riskinin kabul edilemez bir seviyede seyredeceği aşikâr.

Ege’de seyrüsefer hesabı

Tarih boyunca gemiciler bilinmeyen sularda sefere çıktıklarında kendilerini güvende hissedebilmek için bazı bilgilere ihtiyaç duydular. Pusula keşfedilmeden önce denizciler yollarını bulmak için yıldızları kullanıyorlardı. İskandil savlosu adı verilen ağırlık bağlı bir halat vasıtası ile deniz yatağının durumunu anlıyorlardı. Yola çıktıkları noktayı işaretler, parekete ve kum saati ile teknenin hızını bulur ve “dead reckoning” (DR) ya da “seyrüsefer hesabı” diyebileceğimiz bu yöntem ile tahminî konumlarını tespit etmeye çalışıyorlardı. Açık denizlerde yol alırken, ufuk çizgisi ile herhangi bir gök cismi arasındaki açıyı ölçerek yön ve mesafe belirlerlerdi. Bu tür temel bilgiler olmadan, gemilerinin ulaşmak istedikleri kıyıya ne kadar mesafede olduğunu anlayamazlardı.

Bugün, Avrupa Birliği üyesi devletlerin bakanlıklarında, parlamentolarında ve Avrupa Komisyonu’nda çalışan binlerce insan, -ki bu listeye gazeteci ve insan hakları savunucularını da dahil etmek mümkün- Yunan adalarında olup biteni anlamaya çalışıyor. Sordukları soru şu: Herşey yolunda mı? AB ve Yunanistan yetkilileri, yürürlükteki AB kurallarına bağlı kalarak, 18 Mart’da Türkiye ile vardıkları anlaşmayı uygulayabilecek durumda mı? ¹ Konu ile ilgili herkesin paraketeye, iskandil savlosuna ve kum saatine duyduğu tartışma götürmez bir gerçek. Ancak sorun şu ki istenilen bilgiler henüz mevcut değil.

Bu çalışmamızın tek amacı, Midilli, Sakız ve diğer Yunan adalarında hâlihazırda neler yaşandığına dair yapılan raporlamaların daha kapsamlı olması yönünde AB kurumlarına çağrıda bulunmak. AB-Türkiye Anlaşması’nın uygulanmasının değerlendirilmesi için hangi verilere ihtiyaç duyulduğu apaçık biliniyor. Bu veriler haftalık güncellemeler ile sunulmalı. Söz konusu bilgilendirmelerin hâlâ yapılmaması AB kurumlarının ne olup bittiğinden yeteri kadar haberdâr olmadığını düşündürüyor. Neticede hem anlaşmanın umulduğu gibi uygulanmadığı ihtimâli gündeme geliyor hem de AB’nin Yunanistan’a destek misyonu, karanlıkta yol alan, teçhizatı ve kaptanı olmayan, her an bir kayaya çarpma ihtimâli bulunan bir gemi gibi algılanıyor.

Gerçek durumu tespit için define avcılığı

Hâlihazırda AB-Türkiye Bildirisi’nin uygulanmasına dair temel bilgiler İnternet sitelerinde yayınlanan bir takım belgelerden elde ediliyor.

1. BMMYK haftada birkaç defa “Günlük Harita” adı altında Yunan hükûmetinin verilerine dayanan bir bilgi notu yayınlıyor.² Bu harita o sırada Yunan adalarında bulunan göçmenlerin sayısını ve bu kişilerin barınabileceği mevcut yerleri listeliyor.
2. BMMYK aynı zamanda haftada birkaç defa “Günlük Rapor” adı altında bir bilgi notu yayınlıyor.³ Bu raporda adalara yeni gelenlerin sayısı veriliyor.
3. 20 Nisan tarihinde Komisyon 13 sayfalık AB-Türkiye Bildirisi’nin uygulanmasında kaydedilen ilerlemelere dair ilk rapor yayınladı.⁴ Bu ilk rapor daha sonra yenilendi.

¹ [AB-Türkiye Bildirisi](#), 18 Mart 2016.

² BMMYK’nın İnternet sitesinde mülteciler/göçmenler acil durum sayfasında Yunanistan bölümünde ([Refugees/Migrants Emergency Response - Mediterranean, country section Greece](#)), “Maps” [Haritalar] başlığı altında “Site locations in Greece”, [Yunanistan’daki barınma yerlerinin] veya “Sites in Greece” [Yunanistan’daki barınaklar] veya her adanın adı tıkladığında günlük haritalara ulaşıyor.

³ BMMYK’nın İnternet sitesinde mülteciler/göçmenler acil durum sayfasında Yunanistan bölümünde ([Refugees/Migrants Emergency Response - Mediterranean, country section Greece](#)), “Operations Cell Daily Report” [Operasyon Birimi Günlük Rapor] ve “Greece data snapshot” [Yunanistan anlık veriler] tıkladığında günlük raporlara ulaşıyor.

4. Avrupa Komisyonu aynı zamanda “AB-Türkiye Anlaşması’nın operasyonel uygulaması” hakkında birkaç günde bir, bilgilendirme tablosu yayınlıyor.⁵ Söz konusu tablo sığınma başvurularını incelemekle görevli kişiler, sınır polisleri ve tercümanlar dahil kaç resmî yetkilinin Yunan adalarında bulunduğu dair veriler ile Yunanistan’dan Türkiye geri gönderilenlerin ve Türkiye’den doğrudan alınıp AB ülkelerine yeniden yerleştirilen Suriyelilerin sayısını içeriyor.
5. Nihayet, Avrupa Komisyonu düzenli bir şekilde güncellediği bir tablo aracılığı ile kayıt merkezlerindeki duruma ışık tutuyor.⁶ Bu sayede Frontex ve ASDA’dan yetkililerin ve diğer görevlilerin ada başına dağılımını takip etmek mümkün.

Yukarıda sıraladıklarımızı dikkatle incelemek lâzım çünkü ihtiva ettikleri bilgiler oldukça ilginç. Ancak endişe uyandıran husus, önemli bazı konulardan bu belgelerde hiç bahsedilmemesi.⁷

(1)

En yakın tarihli günlük harita BMMYK tarafından dün yani 03 Mayıs’ta yayınlandı.⁸ Harita, Yunan adalarındaki göçmenler ve sığınmacıların sayısı hakkında aşağıdaki bilgileri içeriyor:

Tablo: Yunan adalarındaki göçmen ve sığınmacılar (03 Mayıs)

Ada	Sayı
Midilli	4,124
Sakız	2,265
Sisam	1,047
İleryoz	494
İstanköy	163
Rodos	89
Kilimli	8
Toplam	8,190

BMMYK’nın günlük haritası göçmenler için mevcut barınma kapasitelerine dair bilgiler de veriyor. Mesela, Midilli’de 4,124 kişi için 3,500 yer var. Sakız’da ise 2,265 kişi için 1,100 yer. Sorulması gereken şu: Bu durum ciddî bir sıkıntı olduğuna mı işaret ediyor? Günlük harita ya da Avrupa Komisyonu’nun uygulamaya dair çıkardığı rapor bu soruya yanıt vermiyor.

⁴ Avrupa Komisyonu, [AB-Türkiye Bildirisi’nin uygulanmasında kaydedilen ilerlemelere dair ilk rapor](#), 20 Nisan 2016.

⁵ En güncel “AB-Türkiye Anlaşması’nın operasyonel uygulama tablosu” için [tıklayınız](#).

⁶ En güncel “Kayıt merkezlerinin kapasitesi – Güncel Durum tablosu” için [tıklayınız](#).

⁷ Yunan Sığınma Kurumu’nun İnternet sitesinde Yunanca bilmeyenlerin bulabileceği bilgi sınırlı. Güncel istatistikî bilgiler İngilizce değil ve en son yayınlanan istatistik Ağustos 2014 tarihli. Siteye girince sanki zaman durmuş gibi bir izlenime kapılmak mümkün. Hâlâ Dublin II’ye atıf yapılıyor! Oysa Dublin III aşamasına 2013’te geçildi. Hatırlatalım: Dublin III, 26 Haziran 2013 tarihli üçüncü AB Tüzüğü. Belgenin başlığı: [Bir üçüncü ülke vatandaşının veya vatansız kişilerin üye devletlerden birinde yaptığı uluslararası koruma başvurusunun incelenmesinden sorumlu üye devletin belirlenmesine ilişkin kriter ve mekanizmaların saptanması hakkında AB Tüzüğü](#). İşte bu Dublin III tüzüğü, 18 Şubat 2003 tarihli Dublin II tüzüğü’nü önemli ölçüde tâdil etmiş, Dublin II tüzüğü ise 1997’de yürürlüğe girmiş olan Dublin Sözleşmesi’nin yerine kabul edilmişti.

⁸ BMMYK, Avrupa Mülteciler Acil Durum – [Hükümet tarafından iletilen verilere göre 03 Mayıs 2016 tarihli günlük kapasite ve doluluk haritası](#).

(2)

En yakın tarihli günlük rapor BMMYK tarafından 02 Mayıs'da yayınlandı.⁹ Buna göre 01 Mayıs'da Yunan adalarına varan sayısı 0; Nisan ayında gelen sayısı günde ortalama 114 kişi. Peki, bu sayı daha önceki haftalarda gelenlerin sayısına kıyaslandığında hangi sonuca varmak mümkün? Aşağıda Nisan ayı boyunca adalara her gün kaç kişinin ulaştığını gösteren tabloyu bulabilirsiniz:

Tablo: Yunan adalarına ulaşan göçmen ve sığınmacı sayısı (Nisan 2016)

Tarih	Adalara ulaşan insan sayısı
01 Nisan	555
02	231
03	262
04	228
05	28
06	70
07	157
08	116
09	59
10	0
11	75
12	101
13	30
14	106
15	79
16	55
17	107
18	107
19	178
20	233
21	49
22	34
23	137
24	52
25	0
26	62
27	108
28	110
29	90
30	0
Nisan ayı toplamı	3,419

(3)

Avrupa Komisyonu'nun AB-Türkiye Anlaşması'nın uygulanmasına dair şu ana kadar yayınlanmış ilk ve tek raporu 20 Nisan tarihini taşıyor.¹⁰ Buna 20 Nisan raporu adını verelim.

Raporda "Türkiye'ye hızla geri gönderilme ihtimâlinin belirmesi üzerine, sığınma başvurularında son iki haftada artış yaşanmış, Yunanistan'da yaklaşık 2,000 başvuru

⁹ BMMYK Avrupa Bürosu, [02 Mayıs 2016 tarihli günlük rapor](#).

¹⁰ Avrupa Komisyonu, [AB-Türkiye Bildirisi'nin uygulanmasında kaydedilen ilerlemelere dair ilk rapor](#), 20 Nisan 2016.

kaydedilmiştir” deniliyor. Verilen sayının kesinlik arz etmemesi endişe verici. AB-Türkiye Anlaşması raporun çıkarılmasından bir ay önce yürürlüğe girdiğine göre, neden sadece “son iki haftaya” odaklanılıyor? Bu sayı adalarda yapılan başvuruları mı kapsıyor yoksa “Yunanistan’da” yapılan başvuruları mı? Yaklaşık 2,000 başvurudan bahsedildiğine göre, adalarda bulunan diğer 6,000 kişinin başvuru yapmadığı sonucuna mı varmalıyız? Aslında rapor, ne Ege adalarında bulunan 8,200 kişiden kaçının sığınma başvurusu yaptığını ne de bu başvuruların kaçının karara bağlandığını belirtiyor.

Bununla beraber, Yunanistan ile Türkiye arasındaki ikili geri kabul anlaşması uyarınca kaç göçmenin Yunanistan’dan Türkiye’ye gönderildiği konusunda daha detaylı bilgi mevcut. 20 Nisan raporunda paylaşılan sayı 325. Uyuşma göre dağılım şöyle: geri gönderilenlerin çoğu Pakistanlı (240) ve Afgan (42); bu 325’in içinde sadece iki Suriyeli var. Daha güncel bir sayıyı Komisyon’un 29 Nisan tarihli operasyonel uygulama tablosunda bulmak mümkün.¹¹ Yunanistan’dan Türkiye’ye geri gönderilenlerle ilgili sayılar aşağıda:

Tablo: Yunanistan’dan Türkiye’ye geri gönderilen göçmenlerin sayısı

Tarih	Geri gönderilen göçmenlerin sayısı
4 Nisan	202
8 Nisan	123
26 Nisan	49
27 Nisan	12
Toplam (20 Mart itibarı ile)	386

Bu tablo kişilerin uyruğunu belirtmiyor. Ancak medya raporlarından 27 Nisan’da geri gönderilen 12 kişinin kendi istekleri ile dönen Suriyeliler olduğunu öğreniyoruz.¹² Netice olarak Nisan sonu itibarı ile geri dönenlerin sayısı -14 Suriyeli de dahil- 386.

Yunan sığınma başvurularını incelemekle görevli Yunan yetkililer – Görünmez adamlar

Raporlar başka bir hususa dikkat çekiyor: Geri gönderilen 386 kişi Yunanistan’a sığınma başvurusu yapmamış. Bu durum, AB-Türkiye Anlaşması’nın en temel unsurlarından birinin yani bireysel sığınma başvurularını kabul, red ya da incelemeye alınamaz ilân ederek âdil ve ivedi bir şekilde adalarda neticelendirme şartının henüz hayata geçirilmediğini gösteriyor.

Pekiye sebep ne? Yoksa başvuruları incelemekle mükellef kişiler hâlâ adalara gönderilmedi mi? Avrupa Komisyonu 19 Mart’ta sığınma dosyalarını değerlendirmek için 600 yetkiliye ihtiyaç olduğunu duyurdu. Daha sonra Avrupa Sığınma Destek Ofisi (ASDO), hem 130 Yunan yetkiliye destek amacı ile AB üyesi ülkelerden 472 uzman hem de 400 tercüman alınması için çağrı yaptı. 20 Nisan raporu gerçekte durumun çok farklı olduğunu gösteriyor: üye devletlerin taahhüdü 470 uzman ve 86 tercüman; tespit edilen 124 uzman ve 84 tercüman fiilen adalara gelen sadece 63 uzman ve 67 tercüman. Sonuçta fiilen gelen kaç kişi önemli olan sayı bu.¹³

¹¹ En güncel “AB-Türkiye Anlaşması’nın operasyonel uygulama tablosu” için [tıklayınız](#).

¹² *The Washington Post*, “[Greece returns 12 Syrians to Turkey: will build 4 more camps](#)” [Yunanistan Türkiye’ye 12 Suriyeliyi geri gönderdi – Atina dört kamp daha inşa edilmesi için düğmeye bastı], 27 Nisan 2016.

¹³ Komisyon’un 29 Nisan tarihli operasyonel uygulama tablosu şaşırtıcı bir bilgi içeriyor: 20 Nisan raporundan bir hafta sonra adadaki tercüman sayısı 67’den 63’e gerilemiş!

Yunan adalarındaki kayıt merkezlerinin durumuna ilişkin Avrupa Komisyonu'na yayınlanan istatistikî bilgilendirmelerde daha fazla detay mevcut.¹⁴ En son bilgilendirme notu 28 Nisan tarihli. Buna göre Midilli'de AB üyelerinden gelen 58 uzman, 6 ASDO yetkilisi ve 55 tercüman; Sakız'da AB üyelerinden 4 uzman, 1 ASDO yetkilisi ve 4 tercüman; Sisam'da ise AB üyelerinden 2 uzman, 1 ASDO yetkilisi ve 1 tercüman bulunuyor. Toplam, AB üyelerinden gelen 64 uzman, 8 ASDO yetkilisi ve 60 tercüman adalarda. Her iki belgenin doğru bilgiler içerdiğinden hareket edersek, 10 günde 9 uzmanın daha adalara vardığını ancak 7 tercüman adalardan ayrıldığını anlıyoruz.

Tüm AB raporlarında tuhaf bir ihmâlin de göze çarptığını söylemeden geçmeyelim. 20 Nisan raporunda Komisyon'un rolü, bilgi aktarımı ve AB bütçesinden malî yardım yoluyla *Yunanistan makamlarına destek olmak*; bir AB koordinatörü öncülüğünde adalarda yürütülen faaliyetlerde eşgüdümü gerçekleştirmek; diğer üye devletlerden ve AB kurumlarından destek sağlamak şeklinde tanımlanıyor. Hâl böyle iken, bütün raporlar Yunan devletini kâle almadan hazırlanmış!

Komisyon'un raporları, Midilli ve Sakız'da sığınma başvurularını incelemekle mükellef kaç adet Yunan yetkilinin olduğunu açıklamıyor. Üç hafta önce bir Hollanda televizyonundan bir muhabir Sakız adasında başvurulara bakan bir tane Yunan memur tespit etti.¹⁵ ESI'nin Atina'da üst düzey bir AB yetkilisinden öğrendiğine göre 22 Nisan'da "Yunan adalarında 34 tane yetkili vardı: bunlardan 21'i ASDO tarafından temin edilmiş, 13'ü ise Yunan Sığınma Kurumu memuru. 22 Nisan tarihinde Sakız'daki Yunan memur sayısı üçtü ve 2,000 adet sığınma başvurusu masadaydı.

Yetkililer mülâkat ve başvuruların neticelendirilmesi sürecinde hangi aşamalarda? ASDO yetkilileri ile Yunan memurlar arasında ilişki nasıl? Bunlarla ilgili hiçbir bilgi yok. Eğer sığınma konusunda son karar mercii Yunan memurlar ise, o zaman önemli tek nokta kaç Yunanlı memur olduğu ve onların ne kadar verimli çalıştıkları. Maalesef, bu konuda da bilgi yok!

Daha henüz herhangi olumsuz bir karara itiraz yapıp yapılmadığını bilmiyoruz ama ikinci derecede durumun biraz karışık olduğunu söylemek mümkün. Sığınma başvurusu yapanların Yunan Sığınma Kurumu'nun verdiği ilk derece kararlarına ikinci derece olarak idarî itiraz hakkı bulunuyor. 20 Nisan raporu konuyu şöyle açıklıyor:

"Hâlihazırda 20 İtiraz Kurulu yapılmış itirazları 2016 sonuna kadar sonuca bağlamak için çalışıyor. Yakın zamanda yürürlüğe giren ulusal mevzuata göre bu kurullar, 04 Nisan'dan itibaren altı aylık bir süre zarfında yeni bir İtiraz Kurumu ve yeni İtiraz Kurulları oluşturulup işlevsel hâle gelinceye kadar yapılan itirazları da değerlendirmekle görevlendirilmiş bulunuyor."¹⁶

Bu cümleyi yüksek sesle bir kaç kez okuyabilirsiniz ama ne kastedildiğini anlamakta güçlük çekeceğiniz aşikâr. Bununla beraber 29 Nisan'da yayınlanan operasyonel uygulama tablosu ASDO'nun 30 adlî görevlinin Yunanistan'a gönderilmesini talep ettiğini, üye devletlerin 39 kişi sağlamayı taahhüt ettiğini ancak henüz bir görevlinin bile adalara gelmediğini yazıyor. Tablo Yunan yetkililer hususunda ise yine bilgi vermiyor.¹⁷

¹⁴ En güncel "Kayıt merkezlerinin kapasitesi – Güncel Durum tablosu" için [tıklayınız](#).

¹⁵ NOS, *Nieuwsuur*, "[Alleen Syrische vluchtelingen teruggestuurd naar Turkije](#)" ("Sadece Suriyeli mülteciler Türkiye'ye geri gönderiliyor"), 16 Nisan 2016.

¹⁶ Avrupa Komisyonu, [AB-Türkiye Bildirisi'nin uygulanmasında kaydedilen ilerlemelere dair ilk rapor](#), 20 Nisan 2016.

¹⁷ En güncel "AB-Türkiye Anlaşması'nın operasyonel uygulama tablosu" için [tıklayınız](#).

Bütün bunlar soru işaretleri yaratıyor. Birinci ve ikinci derecede gerçekte kararları kim veriyor? Komisyon'un 20 Nisan raporunda bahsi geçen "yeni hızlandırılmış prosedürler" nasıl işliyor? Sığınma başvurularını inceleyen yetkililere, Türkiye'ye kimin gönderilip, kimin gönderilmeyeceğine dair verilen değerlendirme talimatları neler? Mülâkatları yapan yetkililerin elinde Türkiye'nin her bireysel başvuru özelinde güvenli üçüncü ülke olup olmadığını tespiti yarayacak bir ülke profile var mı? Bu bilgiler neden Komisyon'un güncellemelerine dahil edilmiyor?

Türkiye'de ne oluyor?

AB, Yunanistan'da olup biten hakkında detaylı bilgi sunmuyor. Bu doğru, ancak, Türkiye hakkında verilen bilgiler Yunanistan hakkında verileden de az! 20 Nisan tarihli Komisyon raporuna göre:

"Mevzuatta yapılan değişikliklere ilâveten, Türkiye 12 Nisan 2016 tarihli bir mektupla geri gönderilen Suriyelilerin geçici koruma altına alınacakları noktasında güvence verdi. Suriyeli olmayanlar için de güvenceler verilmesine yönelik tartışmalar sürüyor."¹⁸

Sonraki günlerde, Türk Dışişleri Bakanlığı ikinci bir mektupla Suriyeli olmayanların da Türkiye'deki mevzuata uygun bir şekilde işleme tâbi tutulacağını güvencesini AB'ye ilettiler. O tarihe kadar Suriyeli olmayan 323 kişi geri gönderilmişti. Soru şu: Bu kişilere böyle bir güvence sağlanmış mıydı? 20 Nisan raporu, "Toplam 1,292 göçmen Yunanistan-Türkiye ikili Geri Kabul Anlaşması uyarınca - çoğu Mart ayında olmak üzere- geri gönderildi" diyor.¹⁹ Yani, AB-Türkiye Anlaşması yürürlüğe girmeden önceki haftalarda geri gönderilenlerin sayısı anlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra geri gönderilen sayısından çok daha fazla.

Öte yandan, şimdiye kadar Türkiye'nin üçüncü güvenli ülke olduğu gerekçesi ile sığınma başvurusu reddedilen hiç kimse geri gönderilmiş değil. Yunan memurları ve diğer yetkilileri bu doğrultuda bir karar almaktan alıkoyan ne? Böyle kararlar almak için ne tür bir bilgiye ihtiyaç duyuyorlar?

Türkiye'den yeniden yerleştirme konusunda da durum net değil. 20 Nisan raporu, 04-05 Nisan'da 74 Suriyeli sığınmacının Almanya, Finlandiya ve Hollanda'ya yeniden yerleştirildiğini yazıyor. Rapora göre, "Toplam 103 Suriyeli sığınmacının Türkiye'den Almanya, Finlandiya, Hollanda ve İsveç'e yeniden yerleştirildi."²⁰

Komisyon'un yayınladığı operasyonel uygulama tablosunda ise 29 Nisan'dan itibaren beş üye ülkeye 120 Suriyeli sığınmacının yeniden yerleştirildiği belirtiliyor. Yani dokuz gün içinde 17 kişi önceki sayıya ilâve olmuş.²¹

Tablo: Türkiye'den AB ülkelerine yeniden yerleştirilen Suriyeliler

Ülke	Türkiye'den yeniden yerleştirilen Suriyeliler
Almanya	54
Hollanda	31
İsveç	19
Finlandiya	11

¹⁸ Avrupa Komisyonu, [AB-Türkiye Bildirisi'nin uygulanmasında kaydedilen ilerlemelere dair ilk rapor](#), 20 Nisan 2016.

¹⁹ A.g.e.

²⁰ A.g.e.

²¹ En güncel "AB-Türkiye Anlaşması'nın operasyonel uygulama tablosu" için [tıklayınız](#).

Litvanya	5
Toplam	120

Sayıların gösterdiği çok eleştirilen 1'e 1 mekanizması aşılmış vaziyette ve gerçekte birşey ifade etmiyor. Yunanistan'a ulaşanların sayısı azaldıkça, ki şu ana kadar geri gönderilen Suriyeli sayısı 14, bu mekanizma dahilinde yeniden yerleştirme yapılması zor görünüyor. Şu ana kadar Yunanistan'dan Türkiye'ye geri gönderilenlerin sekiz katı Suriyeli AB'ye yeniden yerleştirilmiş bulunuyor. Bu iyiye dalâlet. AB, derhal 1'e 1 mekanizmasının ötesine geçmeli.

Aslında, Türk yetkililer 1'e 1 mekanizmasının tam anlamıyla işleyeceğine hiç inanmadıl. AB'nin de şimdi buna odaklanmasının anlamı yok. Hatırlanması gereken ise, AB-Türkiye Andlaşması'nın daha büyük ölçekte yeniden yerleştirmeler cevaz veren 4. maddesi:

“Türkiye ve AB arasındaki bittiğinde veya düzensiz geçişler önemli ölçüde ve üreklilik arz edecek şekilde azaldığında, bir Gönüllü İnsanî Kabul Planı uygulamaya sokulacaktır. AB üyesi ülkeler gönüllü olarak bu plana katkı verecektir.”²²

Geçişler azalmış olduğuna göre, bu plan ne zaman uygulamaya sokulacak? Plana hangi ülkeler katkı verecek? Uygulama kaç kişiyi kapsayacak? Bu kişiler nasıl seçilecek? Gönüllü yeniden yerleştirme planı için yapılan hazırlıklar noktasında 20 Nisan raporu oldukça az bilgi veriyor. Sadece şu satırlar dikkat çekiyor:

“AB üyesi devletler ve AB ile ortaklık içinde bulunan devletler bir tarafta Türkiye diğer tarafta Standart Uygulama Prosedürlerinin belirlenmesi yoluyla söz konusu planı hayata geçirmek için çalışmaktadır. Plana gönülle dahil olacak ülkelerin sağlayacağı katkılar da AB Konsdeyi ile görüşülmektedir.”²³

Hepsi bu.

Görmeden yol almak

Neler olup bittiğini daha iyi anlamanın önemi büyük. Neden mi? Çünkü AB-Türkiye mutabakatında verilen bir söz var:

“Yunan adalarına ulaşan göçmenler kayıt altına alınacak ve sığınma başvuruları bireysel olarak, Sığınma Prosedürleri Yönergesi'ne uygun biçimde ve BMMYK ile işbirliği içerisinde değerlendirilecektir. Sığınma başvurusunda bulunmayan veya başvurusu sözkonusu yönerge temelinde red ya da incelemeye alınamaz ilân edilenler Türkiye'ye geri gönderileceklerdir.”²⁴

Anlaşmadan üç gün sonra, 23 Mart'ta, BMMYK metnin hukukî açıdan sorunlu olmadığını kabul eden bir açıklama yaptı:

“Uluslararası Mülteci Hukuku ve AB'nin sığınma mevzuatı, uluslararası koruma talep eden veya uluslararası korumaya ihtiyaç duyan kişileri 'ilk sığınma ülkesi' veya 'güvenli üçüncü ülke' olarak tanımlanan üçüncü ülkelere göndermeye cevaz veriyor. AB'nin

²² [AB-Türkiye Bildirisi](#), 18 Mart 2016.

²³ Avrupa Komisyonu, , [AB-Türkiye Bildirisi'nin uygulanmasında kaydedilen ilerlemelere dair ilk rapor](#), 20 Nisan 2016.

²⁴ [AB-Türkiye Bildirisi](#), 18 Mart 2016.

gözden geçirilmiş Sığınma Prosedürleri Yönergesi'ndeki somut kriterler ve usulî garantiler, söz konusu tanımlamanın şartlarını belirliyor."²⁵

Kısaca söylemek gerekirse, AB-Türkiye Bildirisi hukukî açıdan sorunlu değil ancak "kriterlere ve usulî garantilere" uymak şart. BMMYK özellikle aşağıdaki garantilere dikkat çekiyor;

- "Dublin tüzüğü hakkında, bireysel mülakat yolu ile de bilgilendirilecek başvuru sahibinin, başka üye devletlerde bulunan aile bireyleri, akrabaları ve diğer aile ilişkisi içerisinde değerlendirilebileceği kişiler hakkında bilgi vermeye teşvik edilmesi; ve,
- Refakatçisi olmayan çocuklar özelinde,
 - gerekli nitelikleri haiz bir temsilcinin söz konusu çocuğu temsil etmesi ve/veya çocuğa muavenet etmesi;
 - söz konusu çocuğun herhangi bir üye devlette bulunan ebeveynlerini, kardeşlerini veya diğer akrabalarını tespit etmek için gerekenlerin yapılması."²⁶

Soru şu: 8,200 göçmenin haklarını bilip bilmediğinin ve bu konudan kimin sorumlu olduğuna dair muallakta kalınan bir ortamda söz konusu usulî garantilere uyum hususunda değerlendirme yapmak mümkün mü? Ya da refakatçisi olmayan çocuklar noktasında hangi hükümler uygulanıyor ve hangi personel görevli, bu biliniyor mu?

Kamuya açık bilgilerden yola çıkarak endişe duymayı gerektiren birçok hususu tespit etmek mümkün:

- Ege adalarında yaklaşık 8,200 insan var. Avrupa Komisyonu, bu insanların kaçının sığınma başvurusu yaptığını bilmiyor.
- 19 Mart tarihinde Komisyon toplam 600 adet Yunan memur ve ASDO yetkilisinin adalarda görevlendirilmesi gerektiğini duyurdu.²⁷ Bugün, yani anlaşmanın yürürlüğe girmesinden altı hafta sonra, adalarda üye devletlerden gelen 60 yetkili var. Bunlar Yunan meslektaşlarından ayrı çalışıyorlar -ya da öyle olduğunu varsayabiliriz. Bu kişilerden AB raporlamalarında bahsedilmiyor.
- 20 Nisan'da Komisyon hedefin "Mayıs ortasına kadar günde 200 başvuruyu incelemek" olduğunu duyurdu."²⁸ Mayıs ortasına bir hafta kaldı. Ancak kaç sığınma başvurusunun ilk derecede neticelendirildiğine dair bilgi yok. Anlaşılan o ki henüz ne ikinci derecede itiraz edilen bir karar var ne de itirazların değerlendirilmesinde destek sağlamak için Yunanistan'a herhangi bir ASDO yetkilisi gönderilmiş bulunuyor.

²⁵ BMMYK, [Güvenli üçüncü ülke ve ilk sığınma ülkesi kavramlarına uygun olarak göçmen krizinin aşılması için AB-Türkiye işbirliğinin bir parçası olarak sığınmacıların ve mültecilerin Yunanistan'dan Türkiye'ye geri gönderilmesine dair hukukî mülâhazalar](#), 23 Mart 2016.

²⁶ BMMYK, [Güvenli üçüncü ülke ve ilk sığınma ülkesi kavramlarına uygun olarak göçmen krizinin aşılması için AB-Türkiye işbirliğinin bir parçası olarak sığınmacıların ve mültecilerin Yunanistan'dan Türkiye'ye geri gönderilmesine dair hukukî mülâhazalar](#), 23 Mart 2016.

²⁷ Avrupa Komisyonu Özet Bilgi Belgesi, [AB-Türkiye Anlaşması: Sorular ve Cevaplar](#), 19 Mart 2016.

²⁸ Avrupa Komisyonu, [AB-Türkiye Bildirisi'nin uygulanmasında kaydedilen ilerlemelere dair ilk rapor](#), 20 Nisan 2016, s. 5.

- Daha şimdiden iki büyük Yunan adasında göçmenleri barındırma kapasitesi aşılmış vaziyette; BMMYK'ya göre Sakız'da kapasitenin iki misli insan var ama 20 Nisan tarihli Komisyon raporunda bu hususta ne yapılması gerektiğine dair öneri yok.
- Yunanistan'dan Türkiye'ye geri gönderilen tüm insanlar sığınma başvurusu yapmamış göçmenler. Altı haftalık uygulama sonucunda 14 Suriyelinin geri gönderilenler arasında yer aldığı anlaşılıyor.

Şu anda AB'de, AB-Türkiye Anlaşması'na dair bir değerlendirme yapmak isteyen memurlar, karar alıcılar, gazeteciler dahil herkesin kafası karışık. Bu kafa karışıklığı ciddi bir sorunu da beraberinde getiriyor: aşırı eleştirel bir yaklaşım. Bugün AB destek misyonu, haritaya bakmadan, kayalıklarla dolu sığ sularda yol alan bir gemiye benziyor. Tehlike büyük ancak çözüm var. Önerilerimiz aşağıda:

AB'nin Ege'deki duruma ilişkin haftalık raporlarının taslağı kolaylıkla iyileştirilebilir

Şart olan aşağıda madde madde sıralanan verilerin her hafta Avrupa Komisyonu'nun İnternet sitesinde yayınlanması:

1. Yunan adalarında bulunanların sayısı ve barınma merkezlerinin kapasitesi nedir?

2. Son ayda adalara her gün ulaşanların sayısı nedir?

3. Yunan adalarında

- Kaç sığınma başvurusu yapıldı?
- Kaç mülakat gerçekleştirildi?
- Kaç tane ilk derece kararı verildi?
- Kaç itiraz yapıldı?
- Kaç tane ikinci derece kararı verildi?

4. Her adada sığınma başvurularını incelemek ile görevli kişi ve tercüman sayısı nedir?

- Yunan
- Üye devletler/ASDO – uyuşma göre

5. Kaç tane itiraz kurulu var? Bunlar kimlerden oluşuyor ve nerede bulunuyor?

- Yunan
- Üye devletler/ASDO – uyuşma göre

6. Yunanistan'dan Türkiye'ye geri gönderilenlerin günlük olarak sayısı nedir?

- Uyruk
- Geri gönderme sebepleri

7. Türkiye'den kaç Suriyeli hangi AB ülkesine ne zaman yeniden yerleştirildi?

Ayrıca Komisyon'un aşağıdakileri de en kısa sürede açıklığa kavuşturması gerekiyor:

- Adalardaki Yunan memurlar ve Avrupalı yetkililerin işbirliği nasıl gerçekleşiyor? Aralarındaki rol dağılımı nasıl? Bu işbirliğinin ana ilkeleri ve prosedürleri neler? Sığınma başvurularını incelerken dikkate aldıkları ilkeler neler? Hangi durumlarda başvuruları "incelemeye alınmaz" ilan ediyorlar? Yunanistan'da yapılan sığınma

başvuruları incelemekle görevli kişiler, verdikleri kararları olgulara dayandırmak için Türkiye'ye geri gönderilenlerin durumlarına dair bilgileri nereden ediniyorlar?

- Olası sığınmacıları sahip oldukları haklar konusunda kim bilgilendiriyor? BMMYK tavsiye kararları ve AB yönergeleri doğrultusunda refakatçisi olmayan çocuklarla ilgilenmek üzere kaç kişi görevlendirilmiş bulunuyor?